

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
ІМЕНІ Б.Д. ГАВРИЛИШИНА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІМВ

Б.Д. Гаврилишина

Людмила Гаврилюк-Єнсен

серпня 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

« 28 » вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Культура мовлення в англомовному, німецькомовному і україномовному соціумах»

ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань – 03 Гуманітарні науки

спеціальність – 035 Філологія

спеціалізація - 035.041 Германські мови та літератури

(переклад включно), перша - англійська

освітньо-професійна програма – «Бізнес-комунікації та переклад»

Кафедра іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практ.	ІРС	СРС	Тренінг	Разом	Екзамен, залік
Денна	II	3	16	14	2	54	4	90	3 семестр

29.08.2025
[Signature]

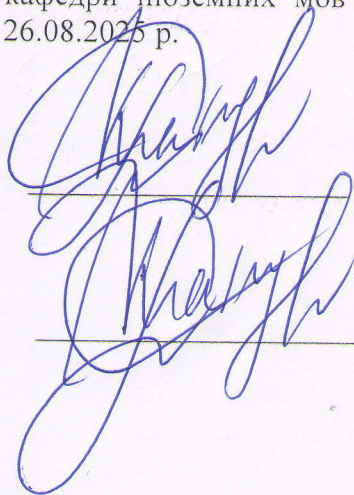
Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 Філологія, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 11 від 26.06.2024 р.).

Робочу програму склала професор кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій, д. пед. наук, проф. Ольга ЦАРИК

Підготовку фахівців здійснює професор кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій, д. пед. наук, проф. Ольга ЦАРИК

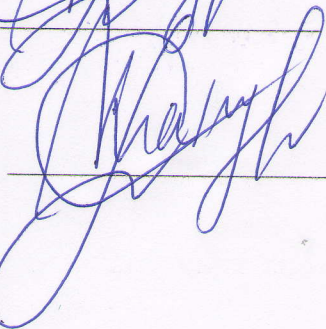
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій, протокол № 1 від 26.08.2025 р.

Завідувач кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій,
канд. філол. наук, доц.

Людмила КРАЙНЯК

Гарант освітньо-професійної програми,
кандидат філологічних наук, доцент

Людмила КРАЙНЯК

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

« Культура мовлення в англomовному, німецькомовному та українськомовному соціумі»

1. Опис дисципліни «Культура мовлення в англomовному, німецькомовному та українськомовному соціумі»

Дисципліна – «Культура мовлення в англomовному, німецькомовному та українськомовному соціумі»	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS: 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Обов'язкова дисципліна циклу навчальної дисципліни Мова навчання – українська, англійська, німецька
Кількість залікових модулів: 4	Спеціальність 035 Філологія	Рік підготовки: 2 Семестр: 3
Кількість змістових модулів: 3	Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська	Лекції: 16 Практичні заняття: 16 год.
Загальна кількість годин денна форма навчання: 90	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: 56 год. Тренінг: 4 год. Індивідуальна робота: 2 год.
Тижневих годин: 6,4 год, з них аудиторних – 2 год.		Вид підсумкового контролю: екзамен

Дисципліна «Культура мовлення в англomовному, німецькомовному та українськомовному соціумі» ґрунтується на отриманих під час навчання у середній загальноосвітній школі базових знаннях із сучасної української літературної мови, закладає основи норм загальної та мовної культури в англomовному, німецькомовному та українськомовному соціумі, з перспективою використання здобутих знань у професійній діяльності, продовжує формувати мовну компетенцію, комунікативні навички майбутніх перекладачів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основи сучасного професійного мовлення, фахова термінологія, правила укладання фахової документації, культура наукової та професійної української мови, формування навичок і вмінь з актуальних видів професійної мовленнєвої діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: інтегрується з дисциплінами українознавчого спрямування та з іншими дисциплінами на рівні використання фахової нормативної лексики (фахової термінології).

2. Мета і завдання вивчення дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Культура мовлення в англomовному, німецькомовному та україномовному соціумі» є продовження формування мовної особистості, комунікативних навичок майбутніх спеціалістів, студіювання особливостей української, англійської та німецької мов.

2.2. Завдання вивчення дисципліни.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Культура мовлення в англomовному, німецькомовному та україномовному соціумі» є:

- засвоєння основоположних понять з курсу «Культура мовлення в англomовному, німецькомовному та україномовному соціумі»;
- оволодіння основами культури мовлення в англomовному, німецькомовному та україномовному соціумі;
- усвідомити сутність культури мовлення;
- виробити навички не лише правильного, а й майстерного вживання мовних засобів відповідно до конкретної комунікативно-фахової ситуації;
- вміти виявляти і коректно виправляти помилки, які збіднюють і спотворюють мову в поданих проблемних мовленнєвих ситуаціях.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки студентів, сформульованим у термінах результат навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

СК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

СК 12. Здатність до організації ділової комунікації.

СК 14. Здатність обирати необхідну перекладацьку стратегію в залежності від комунікативної ситуації, здатність до здійснення адекватного усного (послідовного та синхронного) і письмового перекладів.

СК 15. Здатність ефективно й компетентно брати участь у різних формах ділової комунікації (конференції, круглі столи, перемовини, перекладацькі практики, тощо) в галузі філології, професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації: мовознавства, перекладознавства, прикладної лінгвістики, тощо.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

«Культура мовлення в англomовному, німецькомовному та україномовному соціумі» як навчальна дисципліна ґрунтується на отриманих під час навчання у середній загальноосвітній школі базових знаннях із сучасної української літературної мови.

2.5. Результати навчання дисципліни «Культура мовлення в англomовному, німецькомовному та українськомовному соціумі»:

РН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

РН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

РН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.

РН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

3. Програма навчальної дисципліни «Культура мовлення в англomовному, німецькомовному та українськомовному соціумі» (2-ий рік підготовки)

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Мова і мовлення. Культура мовлення та її основні комунікативні ознаки.

Пояснення термінів «мова» і «мовлення». Визначення культури мовлення та її важливості в сучасному суспільстві. Комунікативні ознаки культури мовлення. Пояснення основних комунікативних ознак культури мовлення, таких як ввічливість, належна артикуляція, дотримання норм граматики та правопису, належна інтонація тощо. Порівняння комунікативних ознак культури мовлення в англomовному, німецькомовному та українськомовному соціумі. Вплив культури мовлення на міжкультурну комунікацію. Розгляд важливості культури мовлення в міжкультурному спілкуванні.

Виявлення різниці у комунікативних нормах і стилістиці мовлення в різних культурах.

Тема 2. Культура усного спілкування: загальні вимоги та жанрово-видові особливості.

Вимоги до культури усного спілкування. Огляд загальних вимог до культури усного спілкування, таких як чіткість, зрозумілість, логічність, належна артикуляція, гучність, швидкість мовлення тощо. Пояснення важливості дотримання цих вимог в різних соціальних і культурних контекстах. Жанрово-видові особливості усного спілкування. Визначення основних жанрів усного спілкування, таких як діалог, монолог, презентація, дискусія тощо. Розгляд особливостей кожного жанру, включаючи структуру, мовні засоби, типи аргументації, використання невербальних засобів тощо.

Змістовий модуль 2.

Тема 3. Мовні засоби підсилення комунікативної виразності перекладача.

Комунікативна виразність в перекладацькій діяльності. Огляд поняття комунікативної виразності в контексті перекладацької діяльності. Визначення важливості комунікативної виразності для точного та ефективного перекладу. Мовні засоби підсилення комунікативної виразності. Представлення різних мовних засобів, які можуть бути використані для підсилення комунікативної виразності, таких як лексика, грамика, стилістика, мовні фігури, риторичні засоби тощо. Розгляд конкретних прикладів та вправ на застосування цих засобів у перекладі.

Тема 4. Культура мовлення без меж і кордонів. Мовленнєвий етикет як основа міжособистісної взаємодії.

Культурні особливості мовленнєвого етикету. Огляд поняття мовленнєвого етикету і його важливості для міжособистісної взаємодії. Розгляд різних культурних варіацій мовленнєвого етикету в англomовному, німецькомовному та українськомовному соціумах. Стандарти мовленнєвого етикету. Представлення основних стандартів мовленнєвого етикету, таких як ввічливість,

Міжкультурна комунікація і мовленнєвий етикет. Розгляд викликів та можливостей міжкультурної комунікації в контексті мовленнєвого етикету. Вивчення різних культурних норм та звичаїв, що впливають на мовленнєвий етикет.

Огляд основних форм колективного спілкування. Основних форми колективного спілкування, включаючи фахові засідання, конференції, дискусії, дебати тощо. Розгляд особливостей та вимог кожної форми спілкування. Підготовка до фахових засідань, конференцій, дискусій та дебатів. Розгляд процесу підготовки до фахових заходів, включаючи планування, підбір матеріалів, дослідження теми, структурування виступу тощо. Обговорення важливості комунікативних навичок та ефективного ведення заходів. Культура ведення фахових засідань, конференцій, дискусій та дебатів. Аналіз основних елементів культури мовлення під час фахових засідань, конференцій, дискусій та дебатів, таких як структура виступу, вживання мови, використання жестів та міміки, слухання тощо. Вивчення норм та звичаїв культури мовлення в англomовному, німецькомовному та українськомовному соціумах.

Правила та стратегії для уникнення помилок. Представлення правил та стратегій, які допоможуть студентам уникнути поширених помилок у письмі.

Основні принципи наукового мовлення. Огляд основних характеристик наукового мовлення, таких як точність, чіткість, логічність, обґрунтованість. Порівняння особливостей наукового мовлення в англомовному, німецькомовному та україномовному соціумах. Культура написання наукових текстів. Обговорення вимог до структури та оформлення наукових текстів, включаючи вступ, методологію, результати, висновки, список використаних джерел. Вказівки щодо ясного формулювання думок та уникнення неоднозначностей. Використання мовних засобів у науковому мовленні. Аналіз та обговорення мовних засобів, які сприяють науковій точності та чіткості, таких як терміни, визначення, конкретні приклади тощо.

	Кількість годин					
	Лекції	Прак- тичні заняття	Самостій- на робота	ІРС	Тренінг,	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1.						

Тема 1. Мова і мовлення. Культура мовлення та її основні комунікативні ознаки.	2	2	8			Опитування, практичні завдання, письмова робота
Тема 2. Культура усного спілкування: загальні вимоги та жанрово-видові особливості.	4	2	8			
Змістовий модуль 2.						
Тема 3. Мовні засоби підсилення комунікативної виразності перекладача.	2	2	8			Опитування, практичні завдання
Тема 4. Культура мовлення без меж і кордонів. Мовленнєвий етикет як основа міжособистісної взаємодії.	2	2	8			
Тема 5. Основні форми колективного спілкування. Культура ведення фахових засідань, конференцій, дискусій, дебатів тощо.	2	2	8			
Змістовий модуль 3.						
Тема 6. Особливості культури писемного мовлення. Найтипівіші помилки.	2	2	8			Опитування, практичні завдання, письмова робота
Тема 7. Культура наукового мовлення як основа ефективності пошукової діяльності.	2	2	8			
Разом	16	14	56	2	4	

5. Тематика лекційних занять

Лекція 1. Мова і мовлення. Культура мовлення та її основні комунікативні ознаки.

Пояснення термінів «мова» і «мовлення». Визначення культури мовлення та її важливості в сучасному суспільстві. Комунікативні ознаки культури мовлення. Пояснення основних комунікативних ознак культури мовлення, таких як ввічливість, належна артикуляція, дотримання норм граматики та правопису, належна інтонація тощо.

Лекція 2. Культура усного спілкування: загальні вимоги та жанрово-видові особливості.

Вимоги до культури усного спілкування. Огляд загальних вимог до культури усного спілкування, таких як чіткість, зрозумілість, логічність, належна артикуляція, гучність, швидкість мовлення тощо. Пояснення важливості дотримання цих вимог в різних соціальних і культурних контекстах.

Лекція 3. Мовні засоби підсилення комунікативної виразності перекладача.

Комунікативна виразність в перекладацькій діяльності. Огляд поняття комунікативної виразності в контексті перекладацької діяльності. Визначення важливості комунікативної виразності для точного та ефективного перекладу. Мовні засоби підсилення комунікативної виразності.

Лекція 4. Культура мовлення без меж і кордонів. Мовленнєвий етикет як основа міжособистісної взаємодії.

Культурні особливості мовленнєвого етикету. Огляд поняття мовленнєвого етикету і його важливості для міжособистісної взаємодії. Розгляд різних культурних варіацій мовленнєвого етикету в англомовному, німецькомовному та україномовному соціумах. Стандарти мовленнєвого етикету.

Міжкультурна комунікація і мовленнєвий етикет.

Лекція 5. Основні форми колективного спілкування. Культура ведення фахових засідань, конференцій, дискусій, дебатів тощо.

Огляд основних форм колективного спілкування. Основних форми колективного спілкування, включаючи фахові засідання, конференції, дискусії, дебати тощо. Розгляд особливостей та вимог кожної форми спілкування. Підготовка до фахових засідань, конференцій, дискусій та дебатів. Обговорення важливості комунікативних навичок та ефективного ведення заходів. Культура ведення фахових засідань, конференцій, дискусій та дебатів.

Лекція 6. Особливості культури писемного мовлення. Найтипівіші помилки.

Особливості культури писемного мовлення. Обговорення різних аспектів культури писемного мовлення, включаючи формальність, точність, структурування тексту, використання відповідної мовної реєстрації тощо. Найтипівіші помилки у писемному мовленні.

Виділення ключових аспектів, на які слід звертати особливу увагу під час письма.

Правила та стратегії для уникнення помилок.

Лекція 7. Культура наукового мовлення як основа ефективності пошукової діяльності.

Основні принципи наукового мовлення. Огляд основних характеристик наукового мовлення, таких як точність, чіткість, логічність, обґрунтованість. Порівняння особливостей наукового мовлення в англомовному, німецькомовному та україномовному соціумах. Культура написання наукових текстів.

6. Тематика практичних занять

Практичне заняття 1. Мова і мовлення. Культура мовлення та її основні комунікативні ознаки.

Пояснення термінів «мова» і «мовлення». Визначення культури мовлення та її важливості в сучасному суспільстві. Комунікативні ознаки культури мовлення. Пояснення основних комунікативних ознак культури мовлення, таких як ввічливість, належна артикуляція, дотримання норм граматики та правопису, належна інтонація тощо. Порівняння комунікативних ознак культури мовлення в англомовному, німецькомовному та україномовному соціумі. Вплив культури мовлення на міжкультурну комунікацію. Розгляд важливості культури мовлення в міжкультурному спілкуванні.

Виявлення різниці у комунікативних нормах і стилістиці мовлення в різних культурах.

Практичне заняття 2. Культура усного спілкування: загальні вимоги та жанрово-видові особливості.

Вимоги до культури усного спілкування. Огляд загальних вимог до культури усного спілкування, таких як чіткість, зрозумілість, логічність, належна артикуляція, гучність, швидкість мовлення тощо. Пояснення важливості дотримання цих вимог в різних соціальних і культурних контекстах. Жанрово-видові особливості усного спілкування. Визначення основних жанрів усного спілкування, таких як діалог, монолог, презентація, дискусія тощо. Розгляд особливостей кожного жанру, включаючи структуру, мовні засоби, типи аргументації, використання невербальних засобів тощо.

Практичне заняття 3. Мовні засоби підсилення комунікативної виразності перекладача.

Комунікативна виразність в перекладацькій діяльності. Огляд поняття комунікативної виразності в контексті перекладацької діяльності. Визначення важливості комунікативної виразності для точного та ефективного перекладу. Мовні засоби підсилення комунікативної виразності. Представлення різних мовних засобів, які можуть бути використані для підсилення комунікативної виразності, таких як лексика, граматика, стилістика, мовні фігури, риторичні засоби тощо. Розгляд конкретних прикладів та вправ на застосування цих засобів у перекладі.

Практичне заняття 4. Культура мовлення без меж і кордонів. Мовленнєвий етикет як основа міжособистісної взаємодії.

Культурні особливості мовленнєвого етикету. Огляд поняття мовленнєвого етикету і його важливості для міжособистісної взаємодії. Розгляд різних культурних варіацій мовленнєвого етикету в англомовному, німецькомовному та україномовному соціумах. Стандарти мовленнєвого етикету. Представлення основних стандартів мовленнєвого етикету, таких як ввічливість, ввічливість, культурна чутливість тощо. Обговорення прикладів правильного та неправильного використання мовленнєвого етикету.

Міжкультурна комунікація і мовленнєвий етикет. Розгляд викликів та можливостей міжкультурної комунікації в контексті мовленнєвого етикету. Вивчення різних культурних норм та звичаїв, що впливають на мовленнєвий етикет.

Практичне заняття 5. Основні форми колективного спілкування. Культура ведення фахових засідань, конференцій, дискусій, дебатів тощо.

Огляд основних форм колективного спілкування. Основних форми колективного спілкування, включаючи фахові засідання, конференції, дискусії, дебати тощо. Розгляд особливостей та вимог кожної форми спілкування. Підготовка до фахових засідань, конференцій, дискусій та дебатів. Розгляд процесу підготовки до фахових заходів, включаючи планування, підбір матеріалів, дослідження теми, структурування виступу тощо. Обговорення важливості комунікативних навичок та ефективного ведення заходів. Культура ведення фахових засідань, конференцій, дискусій та дебатів. Аналіз основних елементів культури мовлення під час фахових засідань, конференцій, дискусій та дебатів, таких як структура виступу, вживання мови, використання жестів та міміки, слухання тощо. Вивчення норм та звичаїв культури мовлення в англомовному, німецькомовному та україномовному соціумах.

Практичне заняття 6. Особливості культури писемного мовлення. Найтипівіші помилки.

Особливості культури писемного мовлення. Обговорення різних аспектів культури писемного мовлення, включаючи формальність, точність, структурування тексту, використання відповідної мовної реєстрації тощо. Порівняння особливостей культури писемного мовлення в англомовному, німецькомовному та україномовному соціумах. Найтипівіші помилки у письмовому мовленні. Аналіз та обговорення найпоширеніших помилок у письмовому мовленні, таких як граматичні помилки, неправильне вживання лексики, недостатня структурування тексту тощо.

Виділення ключових аспектів, на які слід звертати особливу увагу під час письма.

Правила та стратегії для уникнення помилок. Представлення правил та стратегій, які допоможуть студентам уникнути поширених помилок у письмі.

Практичне заняття 7. Культура наукового мовлення як основа ефективності пошукової

діяльності.

Основні принципи наукового мовлення. Огляд основних характеристик наукового мовлення, таких як точність, чіткість, логічність, обґрунтованість. Порівняння особливостей наукового мовлення в англомовному, німецькомовному та україномовному соціумах. Культура написання наукових текстів. Обговорення вимог до структури та оформлення наукових текстів, включаючи вступ, методологію, результати, висновки, список використаних джерел. Вказівки щодо ясного формулювання думок та уникнення неоднозначностей. Використання мовних засобів у науковому мовленні. Аналіз та обговорення мовних засобів, які сприяють науковій точності та чіткості, таких як терміни, визначення, конкретні приклади тощо.

7. Самостійна робота студентів

Самостійна та індивідуальна робота студентів – важлива складова ефективної підготовки фахівців будь-якого освітньо-кваліфікаційного рівня та будь-якої спеціальності. Оскільки інтереси студентів концентруються навколо їхньої майбутньої професії, то зміст і характер самостійної позааудиторної роботи узгоджується з найбільш глибокими й значущими мотивами їхньої діяльності, пов'язаними з спеціальністю.

Мета: Формування у студентів високого рівня культури мовлення як важливої складової професійної компетентності, розвиток умінь свідомого використання мовних засобів у навчальній, науковій, професійній та побутовій сферах спілкування, а також виховання поваги до української мови як державної та засобу фахової комунікації.

Завдання:

- Ознайомлення студентів з основними поняттями культури мовлення, її критеріями, вимогами та значенням у професійній діяльності.
- Формування навичок правильного, точного, логічного та стилістично доцільного використання мовних засобів.
- Розвиток умінь орієнтуватися у нормах сучасної української літературної мови (орфоепічних, граматичних, лексичних, стилістичних).
- Закріплення знань шляхом самостійного опрацювання теоретичного матеріалу та виконання практичних завдань, рекомендованих для позааудиторної роботи.
- Формування культури професійного спілкування – умінь грамотно й доречно добирати мовні засоби у діловому, науковому та міжособистісному спілкуванні.
- Розвиток навичок самостійної роботи з науковою та довідковою літературою, використання сучасних інформаційних ресурсів для удосконалення мовної культури.
- Сприяння виробленню індивідуального мовленнєвого стилю студента, що відповідає нормам літературної мови та особливостям обраної спеціальності.

Для самостійного опрацювання студентами пропонується низка завдань, які потрібно виконати у рекомендованій послідовності після уважного опрацювання матеріалу, передбаченого для аудиторної роботи. Основою для ознайомлення є літературні джерела, наведені у переліку. При наявності незрозумілих питань студентам рекомендується звертатися за консультаціями до викладача з метою отримання необхідних роз'яснень щодо організації самостійної роботи та можливого розширення списку літературних джерел.

Критерії оцінювання:

- 90-100 балів. Відмінний рівень знань: відображено тему, мету, результати; логічна структура; академічний стиль; без суттєвих помилок.
- 85-89 балів. Високий рівень знань: тема і мета відображені; можливі несуттєві пропуски або стилістичні огріхи.
- 75-84 бали. Достатній рівень знань: розкрито зміст, але є пропуски в деталях або нечіткість формулювань; стиль загалом науковий.

- 65-74 бали. Задовільний рівень знань: тема і основні положення присутні, але поверхово; є порушення логіки або мови.
- 60-64 бали. Мінімально достатній рівень знань: відображено лише частково, значні недоліки у змісті чи структурі.
- 35-59 балів. Незадовільний рівень знань: завдання виконане частково, анотація неповна, багато помилок.
- 1-34 бали. Дуже низький рівень знань: відсутність ключових елементів або грубі помилки.

Теми для самостійного опрацювання:

1. Мовна толерантність людини.
2. Вплив культури мовлення на стан економічного та політичного розвитку країни.
3. Культура мови і духовність народу.
4. Культура мови і національна самосвідомість.
5. Культура мови без меж і кордонів.
6. Етика спілкування наших предків.
7. Імідж як чинник культури мовлення.
8. Співвідношення змісту мовлення і мовних засобів культури мови.
9. Культура досконалого фахового мовлення.
10. Ефективність мовних засобів для культури мови.
11. Культура мови у різних моделях спілкування.
12. Культура спілкування людини як діяльність спілкування.
13. Інтерактивний аспект спілкування через окремі компоненти спілкування.
14. Фаховий переклад як форма мовленнєвої комунікації.
15. Писемне мовлення людини. Культура ведення письмового перекладу.
16. Основні мовні помилки.
17. Колективне спілкування. Різновиди. Особливості ведення.
18. Культура наукового мовлення.
19. Позавізуальне спілкування: види, особливості культури мовлення.
20. Мовна культура і мовленнєвий етикет.

8. Організація і проведення тренінгу

Тренінг (англ. training) – це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі. Тренування (від англ. to train – виховувати, навчати) – комплекс вправ для тренування в чому-небудь. Тренування – система підготовки організму людини з метою пристосування його до підвищених вимог і складних умов роботи й життя.

Порядок проведення тренінгу

Вступна частина проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць.

Практична частина реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів у кількості 3-5 осіб з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.

Підведення підсумків. Обговорюються результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематика тренінгу

1. Різномовна політика вияв національної політики взагалі : історія і сучасні проблеми.
2. Володіння мовними нормами – запорука дотримання культури мовлення.
3. Правильне наголошення слів і культура мови.

Критерії оцінювання роботи студентів на тренінгі (максимум – 100 балів):

1. Аналіз релевантної інформації (20 балів)

- 8-20 – проведено глибокий аналіз, використано актуальні джерела, зроблено висновки.
- 14-17 – аналіз якісний, але не всі аспекти охоплені.
- 10-13 – поверховий аналіз, недостатньо джерел.
- 1-9 – формальний підхід, відсутня аналітика.

2. Участь у груповому обговоренні тенденцій перекладознавства (15 балів)

- 14-15 – активна участь, висловлює власні думки, реагує на аргументи інших.
- 11-13 – бере участь, але висловлювання частково повторюють загальне.
- 7-10 – мінімальна активність, поодинокі коментарі.
- 1-6 – відсутність участі.

3. Аргументація контроверсійних аспектів і ризиків (20 балів)

- 18-20 – наведено чіткі, логічні, обґрунтовані аргументи з прикладами.
- 14-17 – аргументи загалом логічні, але бракує доказів.
- 10-13 – присутні лише поверхові твердження.
- 1-9 – аргументація відсутня або нелогічна.

4. Організація командної роботи (20 балів)

- 18–20 – демонструє лідерські навички, ефективно координує команду.
- 14–17 – бере активну участь у співпраці, але не завжди ініціативно.
- 10–13 – часткова участь у команді.
- 1–9 – майже не долучається.

5. Презентація проєкту та підбиття підсумків (25 балів)

- 23-25 – чітка, структурована, візуально й мовно грамотна презентація; зроблено висновки.
- 19-22 – презентація зрозуміла, але є незначні недоліки у структурі чи мові.
- 14-18 – презентація частково неструктурована, слабкі висновки.
- 1-13 – хаотична або неповна презентація.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Оцінювання знань студентів з дисципліни «Культура мовлення в англomовному, німецькомовному та україномовному соціумі» здійснюється за 100-бальною шкалою шляхом проведення кредитно-модульних контрольних заходів, які включають:

- поточний контроль,
- підсумковий модульний контроль,
- контроль самостійної роботи студентів,

Семестровий контроль у формі **екзамену** (3 семестр) передбачає, що підсумкова оцінка з дисципліни визначається як середньозважена з оцінок по залікових модулях.

Екзамен

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Іспит	Разом
20%	20%	20%	40%	100%
1. Усне опитування під час заняття (4 теми по 10 балів = 40 балів) 2. Письмова робота = 60 балів	1. Усне опитування під час заняття (3 теми по 10 балів = 30 балів) 2. Письмова робота = 50 балів 3. Індивідуальні презентації = 20 балів	1. Виконання завдань під час тренінгу = 50 балів 2. Самостійна робота = 50 балів	1. Тестові завдання (10 тестів по 4 бали) – макс. 40 балів 2. Усна відповідь (3 питання) = 60 балів	

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно, з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно, з обов'язковим повторним курсом)

Пропуски практичних занять обов'язково відпрацьовуються в години консультацій, в іншому випадку вони вважаються оцінкою «0» та враховуються при визначенні середнього арифметичного. Для студентів, які навчаються за індивідуальним графіком, поточне оцінювання проводиться під час

консультацій, та шляхом виконання завдань в системі Moodle. Модульний контроль та усі письмові модульні роботи проводяться в системі Moodle.

Критерії оцінювання за практичне заняття:

90-100 балів.

Студент

- демонструє високий рівень перекладацької компетентності;
- уміє аналізувати, класифікувати, систематизувати інформацію з різних джерел;
- продукує тексти обома мовами на високому рівні точності та стилістичної відповідності;
- критично мислить, самостійно обирає адекватні перекладацькі стратегії;
- володіє актуальними теоретичними знаннями перекладознавства;
- активно бере участь у науковій комунікації;
- здатен застосовувати знання у нових і складних професійних ситуаціях.

85-89 балів.

Студент

- демонструє міцні знання та достатню гнучкість у застосуванні перекладацьких стратегій;
- виконує переклад без серйозних помилок, хоча можливі окремі недоліки;
- продукує тексти з мінімальними стилістичними чи граматичними похибками;
- бере участь у наукових заходах і дискусіях на належному рівні;
- володіє інструментами аналізу й синтезу, застосовує знання в типових ситуаціях.

75-84 бали.

Студент

- справляється з основними завданнями перекладу, проте:
- допускає незначні помилки у термінології чи стилі;
- обирає не завжди вдалі перекладацькі стратегії;
- здатен продукувати тексти з певними недоліками;
- має базове розуміння актуальних проблем галузі;
- володіє достатнім рівнем навичок, але потребує вдосконалення в самостійному вирішенні складних завдань.

65-74 бали.

Студент

- допускає численні стилістичні, лексичні та граматичні помилки;
- має труднощі з вибором термінології та перекладацьких стратегій;
- продукує тексти, які потребують доопрацювання;
- має труднощі у науковому спілкуванні;
- орієнтується в програмовому матеріалі, але фрагментарно;
- виявляє недостатню ініціативність і самостійність.

60-64 бали.

Студент

- має мінімально прийнятний рівень знань і навичок;
- допускає суттєві помилки в перекладах;
- слабо орієнтується в термінології, концептах курсу;
- здатен до обмеженої участі в наукових і практичних активностях;
- потребує суттєвої допомоги викладача.

35-59 балів.

Студент

- не засвоїв основних положень курсу;
- допускає грубі помилки в перекладі;
- не орієнтується в базовій термінології;
- не здатен самостійно виконувати завдання курсу;
- демонструє пасивність у процесі навчання;

Підлягає повторному складанню і вдосконаленню знань і навичок.

1-34 бали.

Студент

- не продемонстрував знань програмового матеріалу курсу;
- не розуміє основ перекладознавства, не володіє навіть базовою термінологією;
- не здатен виконати письмовий чи усний переклад навіть простих текстів;
- у роботах системно присутні грубі лексичні, граматичні та стилістичні помилки;
- повністю дезорієнтований у перекладацьких стратегіях і техніках;
- не продукує зв'язного тексту державною чи іноземною мовою;
- не бере участі в жодній формі наукової або професійної діяльності (дискусії, конференції, проекти);
- виявляє повну неготовність до самостійної перекладацької діяльності;
- не проявляє зацікавлення в опануванні матеріалу або ігнорує навчальний процес;

Потребує повного повторного курсу з корекцією навчальної стратегії та відновленням мотивації до навчання.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Ноутбук	1-7
2.	Мультимедійний проектор EpsonEB-505	1-7
3.	Прикладне програмне забезпечення загального призначення (засоби Microsoft Office)	1-7

Рекомендована література

1. Tsaryk Olga, Rybina Nataliia. (2021). The peculiarities of educational communication under the distance learning mode. *Humanitarian studies: history and pedagogy*, (1), 88-97.
2. Tsaryk O., Panychok T., & Maksymchuk Z. (2023). Peculiarities of speech culture in business communication. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*, (28), 36-40. <https://doi.org/10.15330/msuc.2023.28.36-40/>
3. Андерсон К. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів / Кріс Андерсон / пер. з англ.. Олександра Асташова. 4-те вид. К : Наш формат, 2019. 256 с. <https://coollib.com/b/484614-kris-anderson-uspishni-vistupi-na-ted/readp>
4. Баган М. П. Англізація сучасного українськомовного комунікативного простору: причини, основні вияви та наслідки. *Українська мова*. 2020. № 1 (73). С. 38–53.
5. Бас-Кононенко О В. Вимовні норми як мірило милозвучності української мови (на матеріалі орфоепічних словників). *Українська мова*. 2019. № 1 (69). С. 103–114.
6. Васецька О. І. Уваги до проблеми авторських термінів. *Українська мова*. 2019. № 4 (68). С. 105–111.
7. Горголюк Н. Г. Синтаксис у контексті академічної лінгвоукраїністики. *Українська мова*. 2019. № 1 (69). С. 55–70.
8. Денізджі, О. М., Сокол, М., & Царик, О. (2023). Комунікативна культура в умовах цифровізації та медіатизації. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія*, (2), 25-33. <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2023.2.4>.
9. Державна мова – мова професійного спілкування [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.studopedia.info/>.
10. Єрмоленко С. Я. З історії української стилістики: від стилістики мовних засобів до інтегративної стилістики. *Українська мова*. 2019. № 1 (69). С. 3–17.
11. Кислюк Л. П. Узуальне й okazіональне словотворення в різностильовій мовній практиці. *Українська мова*. 2020. № 2 (74). С. 31–44.
12. Кісс Н. С. Мовне питання в політичній риторичі України (на матеріалі президентських виборів 2019 року). *Українська мова*. 2020. № 41 (73). С. 98–11.
13. Коць Т. А. Поняттєва парадигма публіцистичного стилю в академічному проєкті «Українська стилістика: енциклопедія». *Українська мова*. 2020. № 1 (73). С. 13–26.
14. Кузнецова Г. П., Карась О. Д. Теоретичні основи мовленнєвої культури в дослідженнях вітчизняних учених. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць*. 2020. Випуск 74. С. 59–65.
15. Культура писемного ділового мовлення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.linguistika.com.ua>.
16. Лекції з дисципліни «Культура мовлення в англomовному, німецькомовному та українськомовному соціумі» для студентів ОКР «бакалавр» / Укл. Ольга Царик,– Тернопіль, ЗУНУ, 2023. – 110 с.
17. Методичні вказівки та рекомендації з дисципліни «Культура мовлення в англomовному, німецькомовному та українськомовному соціумі» для самостійної роботи студентів ОКР «бакалавр» / Укл. Ольга Царик,– Тернопіль, ЗУНУ, 2023. – 71 с.
18. Методичні рекомендації для проведення практичних занять з дисципліни «Культура мовлення в англomовному, німецькомовному та українськомовному соціумі» для студентів ОКР «бакалавр» / Укл. Ольга Царик,– Тернопіль, ЗУНУ, 2022. – 16 с.
19. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців: монографія. Київ: Видавничий Дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 356 с.

20. Попович А. Особливості використання стилістично мовних, стилістично-мовленнєвих і стилістично-комунікативних вправ у закладах вищої освіти. Українська мова і література в школі. 2019. № 5 (146). С. 12–16.
21. Терещенко В. М. Панченков А. О. Методика реалізації Українського правопису в новій редакції у закладах загальної середньої освіти: навч.-метод. посіб. Харків: Соняшник, 2019. 256 с.
22. Царик О. Формування культури писемного мовлення особистості в системі вітчизняної шкільної освіти першої половини ХХ ст.: моногр. [за наук. ред. докт. пед. наук, проф. Анатолія Вихруща]. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 426 с.
23. Царик О. Формування культури писемного мовлення особистості в системі вітчизняної шкільної освіти другої половини ХХ ст.: моногр. [за наук. ред. докт. пед. наук, проф. Анатолія Вихруща]. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 408 с.
24. Ющук І. П. Практичний довідник з українського правопису. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2020. 128 с.

Інформаційні ресурси

2. Державна мова – мова професійного спілкування [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.studopedia.info/>.
3. Культура писемного ділового мовлення [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.linguistika.com.ua>.
4. Луковенко Т. Явище паронімії в українській мові [Електронний ресурс]/Т.Луковенко. –Режим доступу: [http:// ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/15353/1/27-123-126.pdf](http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/15353/1/27-123-126.pdf).
5. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Українська медична термінологія в професійному спілкуванні. Лексико-стилістичні норми. Словники у професійному спілкуванні. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовної культури [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://intranet.tdmu.edu.ua/>.
6. Нормативно-директивні документи МОЗ України [Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua/?nav=8>.
7. ТуровськаЛ.В. Термінологія і мова спеціального призначення: зони перетину [Електронний ресурс] / Л.В.Туровська. –Режим доступу: <http://term.in.org/goods/15-1-1-1/category/id110/>

